

Observatoriul este de două ori în
septimana, miercuri si sambata.

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis
cu post'a în lăintru monarhie
pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— În străinatate pe 1 anu 10 fl.
său 22 franci, pe 6 luni 6 fl. său
11 franci; — numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,
se platestu pe serie său linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la adou'a si a
trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prënuneratiunile se potu face în
modulu celu mai usioru prin assem-
natiunile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 41.

Sibiu, 23/4 Iunie 1879.

Anulu II.

Cuventarea

Ilustratiiei Sale episcopului Dr. Victoru Mihalyi de Apsi'a tinuta în casa Magnatiloru la 13 Maiu 1879 cu ocaziunea desbaterei proiectului pentru introducerea limbii magiare că studiu obligatu în toate scólele populare.

(Urmare si fine.)

Pornindu din aceste dispositiuni corespundătoare, decumvã spre instruirea limbii, carea nu e materna, se va statori timpu pucinu nu se va ajunge rezultatu, si acêsta nu pôte se fia scopulu acestui proiectu de lege; éra de cumva spre instruirea limbii carea nu e materna se va croi timpu mai multu, său atâta timpu câtu si pentru propunerea limbii materne: atunci dejã, nu numai gramatic'a său limb'a în sine luata, ci cu ajutorulu cartei de lectura la începutu credu în estensiune mai restrinsa, dara se voru propune mai tôte obiectele prescise si în limb'a carea nu e materna.

Si de ôrece poporulu romanescu în urm'a relatiunilor urbariale camu de comunu a formatu comune merunte, si cele preste 3000 de scóle populare cu limb'a de propunere romanêsca, camu de a rendulu sunt neste scóle nedespartite provideute numai cu câte unu docente: de sine urmédia, că dupa punerea în lucrare a acestui proiectu de lege în scólele populare elementare romanesci pre langa limb'a materna, si limb'a, carea nefiindu materna se introduce că studiu obligatu, se va eluptã la gradulu de alu douile centru alu instructiunei elementare.

De aci neaparatu va urmã, că în care mesura se va bucurã de privilegiu si de favoru vre-o limba spre a-si scôte la valóre influinti'a si latirea: în acea mesura va perde terenulu cealalta limba; — mai virtosu decã luamu în consideratiune teori'a cea de curendu fôrte intonata, dupa parerea mea inse gresita, că adeca celu ce scie pre ori si ce cale se-si asecure die conditiunile influintiei, acela deodata si-a ascuratu si îndreptatierea influintiei proprie. — Repetiescu, că în care mesura se va împartasi de privilegiu si de favoru una limba spre a dá valóre influintiei si latirei proprie, în aceasi mesura va perde din influinti'a sa cealalta limba, pâna în urma din destulu data în laturi, va fi constrinsa a-si cedã positiunea de pâna atunci, si a capitulã înaintea rivalului ei, precum o dovedescu acêsta luminatu multe esemple din streinetate si a unor tinuturi din patria locuite mai înainte de romani. — Din aceste cause, dupa modest'a mea precepere nici decãtu nu me indoiescu, că dupa punerea în lucrare a acestui proiectu de lege, toti cei ce în fapta voru cercetã scólele elementare populare, voru invetiã limb'a poterei de statu; me indoiescu inse de aceea că acêsta limba o voru poté invetiã fara scadiementu în privinti'a cunoscintiei limbii lor materne.

Ce se tine de aceea, că stã în interesulu însusi alu poporulu romanu, că se invetie limb'a statului, spre a-si poté aparã drepturile constitutional, — înainte de tôte voindu a reflectã la cuvintele Ilustratiiei sale preameritatului episcopu alu Neosolului, îndrânescu a observã, că Art. de lege XLIV din anulu 1868 dejã din destulu s'a ingrigitu, că fiestecare cetatienu alu patriei se-si pôte aparã drepturile sale în limb'a s'a materna atâtu în sal'a jurisdictiunilor administrative, câtu si înainte tribunaleloru.

Afara de aceea nu se pôte negã, că nu numai inteliginti'a si class'a industriale romanêsca, ci ori si care fiu alu patriei, care a avutu interesu de a invetiã limb'a poterei de statu, cu pretiulu a ori si ce ostênã si sacrificiu o a invetiã acêsi în trecut, si de securu o vá invetiã si pre venitoriu.

Inse precum stã aceea, că singuratecii în urm'a instructiunei midiolocie si mai inalte sunt în stare mai multu ori mai pucinu pre cont'a limbii materne a invetiã bine reu si alte limbe: tocma asia nu se pôte trage la indoiãla nici aceea, că unu întregu poporu compactu nu e în stare a vorbi în asemenea mesura nici doue limbe tempu mai îndelungatu, cu

atâtu mai pucinu pe durata. — Pentru ca decumva toti locuitorii vreunei comune ori vreunui districtu vorbescu în asemenea mesura doue limbe, acei locuitori cu privire la limb'a lor materne dejã se afla în stadiulu de trecere, acolo limb'a carea mai de aprôpe s'a redicatu la valóre, probabilu ca în scurtu tempu va coprinde loculu limbii materne, carea neaparatu se dá uitarei.

Dara cu privire la singuratici este lucru de comunu cunoscutu, că Art. de lege XXXVIII din 1868 în §§-i 64 si 74 s'a ingrigitu că aceia se pôte invetiã limb'a oficiala a statului, candu între obiectele de invetiamentu obligatôre la scólele populare superioare si la scólele civile, unde limb'a de propunere nu e cea magiara, s'a suscepitu si limb'a cea magiara. — Cu acêsta ocaziune nu potu retacé acea echitabila dispositiune a acestei legi, în urm'a careia între obiectele de invetiamentu obligatôre de pre la scólele civile, acolo unde limb'a de propunere este cea magiara, limb'a germana are se se propuna numai începându dela cursulu alu treilea, care cursu corespunde clasei a trei'a gimnasiale, candu adeca tinerulu este dejã capace a vorbi si a scrie corect în limb'a s'a materna, precum si a face comparatiune între cunoscintiele sale din limb'a materna, si între însusirile limbii, carea are se-o invetie.

Apoi asertiunea, că si cum din privinti'a culturai publice de es. poporulu romanescu nu ar fi în stare în limb'a s'a materna a-si castigã cunoscintiele acelea, care se receru pre gradulu instructiunei populare elementare; ori că si cum acelu poporu în limb'a s'a materna nu ar fi în stare a cunósce simtiementele iubirei de patri'a si ale patriotismului, cari în decursulu multoru vécuri le-a doveditu totudeauna în fapte: aceste si alte asemenea insinuatiuni sonore se devalvédia la valóre propria, îndata ce nu se perde din vedere respectarea drepturilor ascurate prin legi, de ôrece cetatienu patriei, care se bucura de drepturi si se împartasieste în sentintia si în limb'a s'a materna, e capace a precepe beneficiulu de care se face partasiu, si acêsta ilu însufletiese si-ilu împintena mai cu potere a-si împlini cu bucuria datorintiele patriotice cele mai grele.

Se supunemu inse că este în interesulu poporului si nu alu altora, că toti membrii lui, neluandu afara nici muierile, se invetie limb'a oficiala a statului: cu tôte aceste se ve îndurati a-mi iertã, decã pre campulu instructiunei populare afirmu, că se tine de sfer'a de dreptu a poterei parintesci a detiermuri, cum si în ce modu se se apere interesele baietiloru; pentru ca parinti de comunu cu multu mai delicatu si cu multu mai securu promovédia bunastarea si interesele prunciloru sei, decãtu ori si cine altulu. — Deci decã parinti câte unulu, ori dupa comunitati voru afla că va fi în interesulu lor si a prunciloru sei, că limb'a oficiala a poterei de statu se se introduca în scólele elementare populare că obiectu de invetiamentu, întrebu ôre cine li-ar' împedecã acêsta? inse ôre este de lipsa spre acestu scopu a recurge la forti'a legi?

Dara decumvã parintele, care că cetatienu de statu contribuete la sumele însemnate din cass'a statului preliminate spre scopurile instructiunei populare, éra că membru alu confessiunei religiôse contribuete la sustinerea scôlei sale confessionale, — decumva dicu parintele radiemandu-se pre dispositiunile echitabile ale legi anterioré doreste, că baietulu lui în limb'a materna se se împartasiésca în intréga estensiune a beneficiului instructiunei elementare, că astfelu celu pucinu în limb'a s'a materna se invetie a cugetã corect si în ordine logica, a vorbi limpede, a scrie dupa regulele ortografice si a-si esprimã cugetele cu accentuare naturale, — dupa ce starea lui cea modesta si asia mai totudéuna numai pre carier'a agriculturii si a manufacturii îndrépta pre baietulu lui, si de abia 2—3% dintre parinti s'au îndatinatu a-si portã prunci la scóle populare superioare si la cele midiolocie: în casuri că atari a face cu nepotintia parintiloru că numai în limb'a materna se faca

partasi instructiunei elementare populare pre baietii lor pâna la acea etate, candu facultatea lor mentala este din destulu desvoltata; acêsta ar o fi dispositiune carea nu me simtiescu îndreptatitu a o sprigini cu votulu meu.

N'au lipsitu în evulu de midiolocu celu atâtu de defaimatu, însi de aceia prea zelosi, cari ce e dreptu în alta directiune, va se dica în interesulu bisericeii crestinesci catholice s'au nevoitu a monopolisã educatiunea prunciloru, spriginindu cu motive possibile acea a lor propunere, că baietii mohamedaniloru si ai judeiloru se se crêsca în spiritulu crestinescu, afirmandu că prin acêsta s'ar scuti interesele spirituali însusi ale baietiloru, s'ar suplini omissiunile secoliloru, cultur'a publica ar luã aventu si că s'ar promovã chiaru si interesele statului, fiindu lucru de comunu cunoscutu, că tipulu si caracterulu de unitate religiôsa cu multu mai tare e capace a fortificã stelpii statului, decãtu chiaru si tipulu de unitate în limbagiu.

Inse ôre ce a respunsu bisericeii catholica la nisuinti'a acêsta în aparinti'a atâtu de religiôsa?

În diumetatea a dou'a a secolului alu 13 S. Tom'a dela Aquino unulu dintre atletii cei mai eminenti ai scientielor crestinesci teologice si filosofice, si că atare cu adeveratu mare barbatu de statu, n'a siovaitu a spune apriatu, că nu trebue a introduce o innoire că acêsta contraria datinei bisericeii; că decã acêsta ar' fi rationabilu, atunci atâti archierei meritati, pre cari cei mai puternici imperati crestini daruindu-i cu gratia i-au facutu demni de increderea lor, precum Constantinu pre Silvestru si Teodoru pre Ambrosiu, nici decum nu aru fi întrelasatu a midioloci modalitatea acêsta a latirei credintiei. — Inse e periculosu a introduce atare innoire contraria datinelor de pâna aci ale bisericeii, pentru ca aceea se opune dreptatiei naturale, de ôrece fiulu dupa natura este alu tatalui seu: — „De jure naturali est quod filius antequam habeat usum rationis sit sub cura patris. Unde contra justitiam naturalem esset, si puer antequam habeat usum rationis, a cura parentum subtrahatur, vel de eo aliquid ordinetur in vitis parentibus.“ Summae Theol. II-a-2-ae Quaest. X Art. 12.

Este legea naturei Ilustrii Domni Magnati! că baietulu intru începutu se cugete că instrumentulu inteligentiei tatalui seu, si se voiésca dupa dorinti'a aceluasi. — Este efectulu naturei că religiunea se sporésca pre calea instructiunei si a educatiunei parintesci luminate prin credintia. Deci decã bisericeii s'ar fi invoitu, că baietii parintiloru necrestini fara voi'a acestora se fia crescuti în spiritulu crestinescu: bisericeii prin atare sila si-ar fi stricatu numai sie-si, că ar fi negatu acelu dreptu naturalu alu parintiloru, pre care se radiema, candu în urm'a spiritului religiosu alu parintiloru primeste pre baietii lor de credintiosi ai ei, nascându-i a dou'a ôra în sacramentulu botezului.

Acêsta effluientia naturala a dreptului de parinte, legislatiunea Ungariei o a respectatu totu-déuna, candu de es. Partis Primae Jurium et Consuetudinum Inclyti Regni Hungariae Titulo 51-o §. 7-o a recunoscutu dreptulu parintiloru de a poté pretinde restituirea prunciloru sedusi său retienuti sub pretestulu religiunei, ori altui bine mai mare; candu în art. de CV. si CXI din anulu 1723, precum si în art. XXVI. din anulu 1765 a recunoscutu dreptulu parintiloru de a statori în sfer'a lor de activitate modalitatea instructiunei elementare si a educatiunei baietiloru sei, pregatirea si introducerea acelor în fiitôrea lor cariera, — cresterea lor în religiunea propria, în întielesulu §-lui 2 din art. LIII alu anului 1868 concediendu-se numai individiloru cari au împlinitu anulu alu 18-le alu etatiei, trecerea la alta religiune.

Aceste si alte asemenea dispositiuni ale legislatiunei Ungariei dovedescu din destulu, că legislatiunea terei a fostu totudeauna petrunsa de cea convingere, cumca parinti nu se potu opri se nu împartasiésca pre baietii lor într'o instructiune si

educațiune spirituală conformă indemnului și conștiinței lor; a fost totudeauna petrunsa de acea convingere, că ar forma vetemarea unui dreptu naturalu foarte importantu, a împedea și a face imposibilu aceea, că parinții prin instrucțiune poporală elementară amesurată dorinței lor se nu pōta desvōltă mintea și voința baieților și după tipulu însușirilor bune spirituale ereditate în cas'a parințesca.

La obiecțiunea ce ni-se face, că în școlele nu numai militare, ci și în cele populare înființate între locuitorii fostelor regimente confiniarie secuiești și românești s'au făcut nescări încercări de a introduce limb'a germană; și după cum se provōca Escelentia Sa domnulu ministru de culte și instrucțiune publică, însuși regulamentul numitu „Ratio educationis” de j'a prescristu „in scholis vernaculis” propunerea limbei magiare, imi-iau cūtețarea a observă, că intru cātu acele dispozițiuni s'ar fi făcutu în contra dorinței parinților, nefiindu ele întemeiate pe dreptulu naturii, preste acelea logic'a faptelor încă la tempulu seu a trecut la ordinea dilei.

Aceste sunt Ilustrii Domni Magnati! observațiunile acele generale, cari am fostu constensu a le propune cu umilită și spre motivarea votulu meu. — Ele formă temeiulu acelei declarațiuni, cum că eu acestu proiectu de lege, intru cātu acela cu privire la baieți coprinde dispozițiuni contrare dorinței parinților, și intru cātu acela restringe și marginește libertatea, de care s'a bucuratu până aci poporul românesc din patri'a, eu nu potu primi acestu proiectu de lege de bas'a pertractarei speciale.

Me opresce a primi și a sprigini unu atare proiectu de lege și însuși dreptulu publicu legalu alu țierei, care Parte Secunda Jurium et Consuetudinum Inclyti Regni Hungariae, in Generali, Titulo III-o §. 3 statorindu singurulu modu, după care sunt de a se aduce legile țierei, deodată defige și marginile acelea, cari nici însuși legislațiunea nu le pōte desconsideră, facandu amintire „Potissimum super rebus juri divino ac naturali praejudicantibus, atque etiam vetustae totius Hungariae gentis libertati derogantibus”, — și implanta principiulu celu neprescriptibilu, care nu este iertatu a ilu perde din vedere între nici o înpregiurare a timpurilor și a secolilor: „Salve semper divino naturalique jure.”

Le-am datoritu aceste Ilustrii Domni Magnati! cauzei dieceșei românești unite a Lugosiului, a careia condițiune de viață este limb'a română, fiindu chiamată în limb'a acēsta a-si împlini înalt'a misiune pre terenulu religiosu, morălu și culturalu. — Le-am datoritu docenților din dieceș'a româneșcă unită a Lugosiului, pre cari acestu proiectu de lege foarte i îngreună; — le-am datoritu poporenilor mei, cari m'au rogatu, că la loculu seu se punu unu cuventu intru apararea libertății lor de până aci și se pasiescu la acestu locu intru scutirea dreptulu lor de parinți.

Aceștea împlinindu-le, și multumindu pentru răbdarea cavalerescă cu carea v'ati înduratu a me ascultă, — acestu proiectu de lege nu ilu potu primi de bas'a la pertractare speciale.

Revista politica.

Sibiu, 3 Junie st. n. 1879.

Profesiunile de credință și programele politice pe care le punu în circulațiune diferitele partide, fracțiuni și individe politici în fati'a nouelor alegeri pentru parlamentulu austriac, sunt oglind'a cea mai fidelă a confuziunii de idei și a divergenței de opinii, care caracterisă situațiunea actuală.

Remarcabilă din toate punctele de vedere și foarte semnificativă este înse, unanimitatea cu care toate acele profesiuni de credință și dari de sēma asupra perioade legislative expirate, constată general'a nemulțumire ce domnește în monarhia, precum și critic'a și grav'a situațiune în care se afla acestu imperiu, atatu cu privire la politic'a sa internă cātu și cea externă. Acēsta unanimitate merge până a recunoște în fine, aceea ce până acuma afara de nemți și de unguri, au recunoscut'o și o au afirmatu de repetiteori celelalte naționalități, că adeca conștiințele sistemulu domnitoriu, mai cūreundu și mai tardiu voru deveni fatale și nesuportabile chiaru pentru sustinetorii lui.

În fine dar' se convinsera și nemții austriaci, că dualismulu este unu experimentu politicu, care nu numai că n'au contribuit la consolidarea și prosperarea monarhiei, ci că n'au realizatu nici chiaru cele mai modeste speranțe și n'au corespunsu nici chiaru celor mai îndreptățite așteptări.

Mare trebuie se le fie decepțiunea și amara trebuie se le fie fostu amăgirea, de că nemții austriaci au perdutu curajulu de a mai apăra și a se mai identifica cu dualismulu, pe care astăzi ilu declara a fi o calamitate care trebuie delaturată!

Unulu din diarele cele mai serioase și mai de influență din Ungari'a „Pesti Napló”, înfruntandu siovinismulu compatriotiloru sei, avu curajulu mai dilele trecute se constată că: „În patri'a ungureșcă domnește o asă mare nemulțumire, decatu care n'a mai fostu de pe tempulu lui Bach. Plangerile în contra guvernulu sunt la ordinea dilei, dar' și servilismulu fatia cu guvernulu este unu lucru de toate dilele. Este înse imposibilu, că acēsta situațiune contraria naturii se mai dureze multu timp, pentru că după nemulțumire va urmī o revoluțiune (felhaborodás) generală și unu observatoriu nepreocupatu pōte predice de j'a pe acum că: sōrtea guvernulu și a sistemulu actualu nu va fi o cadere comună, ci o nimicire totală.”

Luandu notiția și înregistrandu aceste predicări și presimțiri nici decum optimistice ale diariului ungureșcu, noi ne marginim a pune întrebarea: că de că nemții și chiaru ungurii s'au saturatu de bunătățile dualismulu, avem noi ore cauză de a fi mulțumiți cu elu? Răspunsulu și 'lu pōte da ori care din noi, pentru că elu nu pōte fi decatu numai unulu.

Unde cestiunea orientală care n'a încetatu a clocoli, își întinde cercurile lor din ce în ce mai multu spre fruntariile austro-ungare. Gratie convențiunei austro-turcesce, trupele aflate în Bosni'a și Hertegovin'a, după repaosulu ce l'au avutu până acuma, voru avea a se pune érași în mișcare spre pasaliculu Novi-Bazar, pentru că se 'si împlinēscă misiunea lor civilisătoare, primită prin mandatulu dela congresulu din Berlin.

În scurtu timp, vomu avea deci a ne îndreptă érași atențiunea și îngrijirile nōstre asupra acelor regiuni, cari pentru armat'a de ocupațiune se voru preface într'unu sangerosu campu de război, de că albanesii voru ascultă de consiliile bunilor nōștri vecini, cari dorescu din sufletu, că ocupațiunea pasaliculu turcescu se nu fie mai puțin dramatică și variată precum a fostu aceea a celorlalte două provincii.

Aleco pasia gubernatoriulu Rumeliei orientale, la plecarea sa din Constantinopolu primise dela suveranulu seu ordinu, că se pōrte fesulu turcescu. Dar' d'abea calca pe pământulu bulgaru și locuitorii cari venisera se 'lu bineventedie și se ilu primēscă, vedindu că elu pōrta pe capu fesulu turcescu é' nu palari'a bulgară, începura a 'lu flueră, a remonștră și a 'lu amenință. Noului gubernatoru nu i remase altă de facutu, decatu pentru că se facea și pe voia bulgarilor și a sultanulu, se între cu capulu golu în Filipopoli. Acolo apoi érași s'au nascutu diferențe pentru stindardulu turcescu, pe cari bulgari nu voru se 'lu suferi nici alături cu celu bulgaru.

Mare naivitate se cere dela lumea politică, pentru că ea se credia în dogm'a inviolabilității tractatulu dela Berlin. Punctele și prescrierile lui încă sunt d'abea la începutulu realizării lor și de j'a au suferitu atatea modificări și interpretări, în cātu putine au mai ramas neschimbate.

Organizațiunea Rumeliei orientale este o ficțiune diplomatică și nu va trece multu, până cāndu de nou creatulu principatu alu Bulgariei își va proclamă unirea sa cu acea Rumelia orientală, care se pare că există numai pentru că se probează, că Rusi'a a cedatu în punctulu acesta numai, pentru că se confirme absurditatea unei astfel de ficțiuni.

Regatul grecescu, care până acuma a jucat unu rolu foarte modestu, se pare că vrea se repară ceea ce au întreprins de a face până acuma. Elu adeca au începutu se amenință cu frase mari și cu mobilizare a armatei, de că Turci'a nu i va da totu ce cere. Vom vedea, de că nu va fi și acēsta numai unu focu — grecescu, că și acela după caderea Plevnei.

Unu decretu domnescu convōcă Corpurile legislative ale României pe diu'a de astăzi 22/3 Junie st. n.

Dela diet'a Ungariei.

Discursulu

deputatulu Parteniu Cosma, ținutu în ședința dela 5 Maiu a. c. a dietei Ungariei în cestiunea limbei magiare.

(Urmare.)

On. casa! peste totu, considerandu manier'a, cu care se pertractă cestiunea de pe tapetu, atatu în camera cātu și afara de camera, într'adeveru se recere mare rezoluțiune, înaltu patriotismu, și nu puțin curaj, că cineva se se încumete a si ridica graiulu în contra proiectulu de lege din cestiune; ca-ci domni situațiunei, mai cu sēma tinerii nōștri barbați de statu de j'a

priori, până nici nu 'si-au deschis gar'a, îi inferădia cu celu mai gravu pecatu — cu crima de nepatriotismu pe respectivii și îi infatōșieă că pe înamicii limbei magiare și ai stațulu magiaru.

Singura list'a celor înșcriși în contra proiectulu de lege a fostu destulu motivu pentru D-lu raportoru, că din înalțimea tribunei de raportoru, se proclamă *urbi et orbi reproba*, respective regretarea sa că: de si d-lui asă au cugetatu, cūmă acestu proiectu de lege în generalu dōra prin nimenea nu va fi atacatu în diet'a Ungariei — nu numai aceea se pregătescu a ilu combată, cari de câte ori este vorb'a de vre o faptă națională totudeauna 'si reinnoiescu îngrijirile lor naționale, ci și de aceea, alu caroru patriotismu nimeni până aci nu l'au contestatu. (înteruperi: au avutu dreptate!)

Asia dară: nu numai d-lu raportoru ci mai multu sunteți cari trageți la îndoaia patriotismulu omulu îngrijiri încă înainte de l'ati fi auditu!

Acestu tonu arrogantu d-lor! nu numai că este neparlamentaru, nu numai că nu se cuvine în gur'a raportorulu unei majorități preponderante fatia de o minoritate disparutōre — că-ci recunosc, că în cestiunea prezenta majoritatea va fi preponderantă, — ci totuodată este insultatoriu pentru o parte a membrilor acestui parlamentu; ca-ci vindicandu patriotismulu numai pentru acei deputați, cari n'au datina a manifestă îngrijiri naționale totuodată patriotismulu acelor deputați, cari au și de aceste îngrijiri ilu timbrădia de dubiosu.

Marturisescu că: vedindu pe domnulu presidentu după cuventarea d-lui deputatu Zay, că 'si esprima parerea de reu pentru unele expresiuni ale acestuia, cari ar pōte fi derogatōre pentru unii deputați, am cugetatu că i va da și d-lui raportoru porțiunea cuvenită de reproba. A si facut'o prin admonitiunea sa îndreptată la adres'a celor ce voru sprijini proiectulu de lege: rugandu 'si se fie moderați, și eretici; înse acēsta a fostu atatu de finu tiesută, în cātu după cum ilu cunosc eu pe d-lu raportoru, nu credu se o fi luat asupra 'si.

Eu înse on. casa! mi iau voia cu tota rezoluțiunea a protestă în contra acestor felu de suspiciuni, și a rugă atatu pe d-lu raportoru, cātu si pe alții, cari cu atata usorință înprōscă cu patriotismulu, că se aiba bunătate a nu luă în desiertu acestu nume santu, ca-ci de j'a atata l'au tocitu, și atatu de toate dilele l'au facutu în cātu: omenii serioși încep a face descliniere între patriotismulu modernu și între adevăratulu patriotismu, — și din celu modernu nu 'si pōtescu.

On. casa! o cestiune serioasă, foarte serioasă este obiecțulu pus la ordinea dilei. După modest'a mea parere abia se va fi pertractat în parlamentulu nōștru o cestiune mai ponderosă, nu atatu pentru celea ce sunt espres în proiectulu de lege, ci mai multu pentru celea ce nu sunt espres acolo, cari înse — facutu odată pasiulu primu — inevitabilu voru trebui se urmedie, și merita prea multu, că cu tota serioșitatea se desbatem, se ne ascultam unii pre alții cu paciintia, se cūpenim motivele aduse cu maturitate, și se ne silim a delatură temerile juste acuma, cāndu nu e tardiu, până cāndu lavin'a n'au pornit; ca-ci de că va porni odată la vale, nu este putere că se se pună stavila în decursulu ei, și nu este profetu, care se ne scie pōvesti: ce dimensiuni va luă până cāndu va ajunge în prapastie?

Atatu raportulu comisiunei cātu și oratori cari s'au declarat până aci, totu consimțescu intru aceea, că introducerea limbei magiare că studiu obligatu în școlele populare nu este scopulu, ci este numai *pasiulu întâi* cātu scopu, — numai începutulu acțiunei, prin urmare negresit'u trebuie se ne așteptam la continuarea acțiunei. Apoi aceia caroru le au succés a aduce acestu proiectu în camera, nu se voru mulțumi cu atata, ci se voru folosi de toate midlocele că se 'si ajunga scopulu lor de magiarizare cu ori ce pretiu din care nici acuma nu facu secretu (contradiceri în stēng'a estrema).

Komjaty: „Cine sunt aceia?”

Cosma: Eu nu voescu se pomenescu numele nimenui cu asta ocaziune, înse de că me provocă voiți fi necesitatu a esi și cu nume.

Komjaty: „Poftim!”

Cosma: Apoi bine! de că chiar voesci? într'alții si d-ta esti unulu, care sub decursulu acestei desbateri chiar pe loculu acest'a mi-ai disu: că voesci se magiarizezi naționalitățile nemagiare „cu feru și cu focu” (*tűzzel vassal*), cu orice pretiu!

Asta este politic'a D-vōștră, și la acēsta acțiune considerati D-vōștră de „pasiulu primu” proiectulu de lege de sub discuțiune. (Aprobari în stēng'a estrema și esclamați — de „adeveratu este!”). Asia dară amu dreptu d-lor? Cu atatu mai bine! până aci se negă acēsta și din drēpt'a și din stēng'a, de aci încolo celu puțin ne potēm provocă la acēsta constatare!

On. casa! Spre ajungerea scopulu espresu în acestu proiectu, spre ducerea în deplinire a acestui scopu defeliu nu sunt necesare midlocele ce ni se recomandă.

Ve declaru înainte, că eu nu sum, n'am fostu, și nici odată nu voi fi în contra la aceea, că fie-care cetățienu alu acestei patrie de că numai pōte se invetie limb'a magiară, pentru, că aceea numai folosi i pōte (Aprobari vii) se invetie și pe cea nemțesă, ca-ci și de aceea are lipsa (strigări în stēng'a de aceea n'are nici o lipsă!) se invetie chiar și cea franceză (contradiceri în stēng'a estrema și esclamați: „dōra si pe cea rusēscă!”) Cine are lipsa de ea invetie-o și pe acēsta!

Eu m'asiu foarte bucură, de cūmva fie-care romanu ar sci limb'a magiară și că nu sunt cu antipathia cātu ea ve dovedescu cu fapt'a, că eu încă m'am năsuțu a o invetia, și precum vedeti o vorbescu binisioru; înse a o generalisă acēsta între referințele nōștre etnografice în — Ungari'a este absolutu imposibilu.

Eu n'asiiu avé nimicu în contr'a scopului ce se exprima în introducerea proiectului de lege, că aleca: „fia-carui cetățienu alu statului se i se dea ocașiune potrivita de a'si poté însusi limb'a magiara că limba oficiosa a statului,” mai cu sēma de cumva aceea s'ar eșecut' astfelu precum se dice în motivele comisiunei — adeca: cu încetulu si cu cea mai mare crutare, fara că se se aplice forti'a, fara că se se poftēscă că ori care nationalitate din patrie se se lipsēscă de limb'a sa, sēu se'si neglige nīcī catu de puțină desvōltarea limbei sale.”

Contra unei asemenea eșecutari a scopului espresu în proiectu — nu credu se fia unu omu în patri'a nōstră, care se pōta avé ingrijiri fundate.

Inse d-loru! care este corolariulu adevēratu alu acestōru premise? Acela: că statulu pe s'pesele sale se infintēdie în fia-care comuna dēca pōte, sēu celu puțin în centre scōle, în cari acei cari voescu se pōta invetiā limb'a magiara.

Va se dica: introducerea proiectului de lege presupune dispozițiuni permissive si institute de ale statului; candu vine apoi la modulu eșecutarii acestui principiu, nu mai este vorba de permissivitate, ci se recomanda dispozițiuni imperative, si realizarea acestōra nu pe spesele statului, ci în cea mai mare parte pe s'pesele confesiuniloru si a privatiloru, cari din cruntele lorū sudorū au infintiatu scōlele pe care cu multu necadiu le sustinu, fara de a fi ajutate din partea statului, nu numai materialminte, dar' nīcī chiar' moral-minte, — ca-ci eu v'asiiu sci enarā destule casuri, în cari organele statului — si inca nu numai cele denumite, ci si chiar' cele alēse, au denegatu si celu mai micu sucursu moraliu scōleloru confesionali, si n'au facutu nīcī macaru atata, că se încassēdie salariulu bietului invetiatiōriu, ca-ci — dicu ei — în interesulu statului nu este sustinērea scōleloru confesionali, ci strāformarea lorū în scōle comunale.

Se tīnteste dar' la succesiv'a amortisare a scōleloru confesionali si la transformarea lorū în comunale. Ei dar' aceste sunt proprietate fonduriloru cari le sustinu.

Simonyi Ernő: „Ducasi fondurile, nimenea nu se atinge de ele!”

Cosma: Fara de fonduri nu veti potē sustinē scōle, ca-ci fara plata nu va invetiā niminea nīcī romānesce nīcī unguresce! —

Si sunt proprietate acoloru confesiuni, si acoloru privati cari le au infintiatu, cari singuri sunt în dreptu a dispune de ele.

Eu d-loru din datele statistice cari ni le au prezentatu d-lu referinte în cuventulu seu de introducēre, prin cari ne arata: catu de mare este disproporțiunea între numerulu celu mare alu scōleloru confesionale si celu micu alu scōleloru sustinute prin statu — tragu alte consecințe decatu ce au trasu densulu. Eu de aci nū tragu acea consecința: că se ne nīsuimū a transformā catu de multe scōle confesionale în de cele comunale, ci aceea: că se ne bagamū bine de sēma, se ne nīsuimū că acelu capitalu mare, cu care contribuescu confesiunile pentru scopulu invetiamentulu se'lu conservamū, se nu-li luamū vōi'a confesiuniloru de a ne sprigini, si se nu le silimū a'si subtrage sucursulu si capitalele sale dela invetiamentu, ca-ci în casulu acela statulu va trebui se sacrifice neasemenatu mai multu că astadi pentru invetiamentu.

Repetu: că nu intr'atata scopulu catu modulu eșecutarei lui insuffia ingrijiri, ca-ci la eșecutare în zadarū contestati, negresitu se va atacā si dreptulu de proprietate si autonomi'a confesiuniloru — de cumva nutrimū concepte adevērate despre autonomi'a si nu voimū se o reducemū dupa placu. Si me temū că astfelu cum este la noi organizatu invetiamentulu, cu organele subalterne de astadi ale gubernului, se voru eșcā atatea vecsatiuni, atatea frecari si atatea neintēlegeri între organele eșecutive ale gubernului si între autoritatile superiori ale autonomielorū bisericesci, în catu fia inspirate acelea de cea mai mare bunavointia pentru punerea în lucrare a acestei legi — vrendu, nevrendu, voru fi silite se lase invetiamentulu întregu în sarcin'a statului, sau statulu va rumpe cu ele.

(Va urmā.)

România.

— (Serbarea nationala din 10 Maiu în Bucuresci.)

Reproducemū dupa „Monitoriulu” discursurile pronunciate cu ocașiunea serbarii memorabilei dile de 10 Maiu, precum si unele amenunte care ne-au scapatu din vedere în darea de sēma pe care amu facutu-o în numerulu nostru de ieri despre acēsta serbatōre.

Dupa serservirea Te-Deumului, oficiatu de catre I. P. S. S. Metropolitulu primatu incongiuratu de inaltulu cleru, d. colonelu N. Dabija, ministru de resbelu, a pronunciatu urmatoriulu discursu:

„Maria Ta,

„Istori'a tiei si a luptelorū prin care armat'a romana a trecutū, în timpū gloriosū ai stramosiloru nostri, lasasē în animile nōstre ale tutoloru mandri'a trecutului si speranti'a viitorului. Candu Maria Ta ai facutu apelu la bratiulu si devotamentulu nostru, aceste simtēmintē erau calitatile ce aduceamū la servitiulu tiei si, Maria Ta, incredereā ce ati pusū în noi chiaru dela începutu ne-a datu aventulu de care avēmu nevoie că armat'a tinera. Maria Tea ne-ati condusu în înpregiurari grele si ati sciutu a face se se renasca în noi simtēmentulu vechi gloriu de care astadi ne gasimū mandri si suntemū recunoscetori Mariei Tale. Că omagiū alu recunoscintei nōstre, că semnu alu devotamentulu nostru deplinu, noi aci, reprezentanti ai armatei din tōte trupele, fericiți a fi strinsi în giurulu Mariei Tale, rugamū se primiti acēsta spada de onōre si s'o purtati în aducereā a-minte a dilei de astadi si a luptelorū din campani'a trecuta. Acei cari au luatū parte la isbandele

dela Grivitia, Plevna, Rahova, Smardanu si altele, candu voru vedea acēsta spada lucindu în mane Mariei Tale voru simti acelu focu sacru ce pōrta cu sine victoria si voru gasi noui ocași spre a perpetuā între generatiunile viitoare numele Mariei Capitanu Carolu I. Domnulu Romaniloru. Se traiēscă Maria Ta ani multi pentru fericirea tiei. Se traiēscă prē scump'a si prē iubit'a nōstră Dōmnă Elisabet'a. Lips'a Mariei Sale Regale dela acēsta solemnitate militara o simtimū cu mare parere de reu, ca-ci M. S. R. Dōmnă a fostu, în timpulu suferintei nōstre din campanie, o mama buna si milostiva pentru ostasii romani. Noi amu fi fostu prē fericiți dēca în persōna i-am fi potutu aretā simtēmintele nōstre de devotamentu, de iubire si de recunoscintia.”

Dupa terminarea discursului tīnutu de d. ministru de resbelu, delegatii întregēi armate d'împreuna cu comisiunei, avendu în capulu lorū pe d. generalu de divisie A. Cernatu au prezentatu Mariei Sale Regale spad'a de onōre pusa pe perina si tīnuta de sergenti din tōte armele.

A. S. R. Domnulu, luandu spad'a în mana, a pronunciatu cu glasu tare urmatoarele cuvinte:

„Primescu cu mandrie acēsta sabie că unu semnu de dragoste a scumpei Mele armate, care, prin vitejia ei, a reinviatu timpurile gloriose ale trecutului. O primescu că o pretiōsa amintire a acestei mari epoce prin care amu trecutū împreuna, împartasindu grije si dorere, periculu si speranti'a, si din care amu esitu cu onōre. Dēca ni se stringe ānima gāndindu la eroii cadiuti, nu vomu plange, ca-ci din mōmentulu lorū a înflōritu independēntia tiei. Se dea Dūmnēdiu, că spad'a acēsta se remana unu lungu siru de ani în somnu adancu; inse, dēca ea va fi chīemata la lupta, atunci se stralucēscă în capulu vitejilorū!”

„Traiēscă brav'a nōstră armat'a!”

Acēste cuvinte ale Prē Ihaltatului nostru Domnu au fostu acoperite de strigatele entusiaste de ura ale multimii.

Primariulu orasiului, precum si consiliulu judetului Ilfov, au oferitu apoi A. S. R. Domnului, în numele orasiului si alu judetului, fia-care cate o frumōsa corōna de stejaru, avendu pe banderolele tricolore inscriptiunea: „Bunului nostru Suveranu.”

Presidentele Comitetului permanentu alu judetului Ilfov, d. S. Papadopolu, oferindu corōna, a rostitu urmatoriulu discursu:

„Maria Ta,

„Primescu cu buna vointia acēsta corōna ce vi se ofere din partea districtului Ilfov, în memori'a dilei de 10 Maiu, aniversar'a suirii pe tronū a Mariei Tale si a proclamarii independēntiei. Ea de si neînsemnata pe langa corōna de lauri ce ati castigatu pe pamentulu Bulgariei, luptandu-ve că capitanu alu armatelorū romane pentru independēntia tiei, dēr vi se ofere cu iubire si cu devotamentu.”

„Se traiēscă Maria Ta! Se traiēscă Maria Sa Dōmn'a si brav'a nōstră armat'a.”

A. S. R. Domnulu a aretatu multumirile sale acestōru autoritati, exprimandu totu-odată dlui primaru bucuri'a ce resimte de a vedea capital'a totu-deauna în fruntea faptelorū celorū mari severitate în tiēra.

Dupa aceia a urmatu defilarea si reintōrcerea M. Sale Domnitoriului la palatu, dupa cum amu aretatu ieri.

Ecā inca cate-va amenunte despre banchetulu dela Cotroceni, despre care amu vorbitu în numerulu de ieri.

Curtea palatului erā împodobita cu trofee de arme înpietite cu ghirlande de stejaru si ornata cu drapele tricolore. Mesele decorate cu flori si verdētia, erau asiediate în giurulu bisericeii si la intrarea gradinei.

La sfirsitul prandiului A. S. R. Domnulu, avendu în dreptu pe Augustulu Seu frate, a radicaat urmatoriulu toastu:

„Diu'a de 10 Maiu a fostu proclamata de tiēra că serbare nationala; astadi acēsta di a devenitu si mai scump'a ānimei mele prin dragostea si incredereā ce mi-a āretatu armat'a.”

„Voiu pastrā frumōsa spada, daruita de oficiari, subt-oficiari si soldati, că celu mai scumpu odorū. Radicu acestu paharu în sanatatea bravei armate, care de-apurerea va remanē padi'a iubitei nōstre patrii.

„Se traiēscă ostasii romani!”

La acestu toastu, acoperitu de viuele urale ale oficiariloru si soldatiloru, d. ministru de resbelu a respunsu prin strigate de:

Se traiēscă A. S. R. Domnu.

Se traiēscă A. S. R. Dōmn'a.

Urale prelungite au urmatu cuvintele d-lui ministru de resbelu.

În totu timpulu prandiului A. S. R. Dōmnă, care nefindu pe deplinu insanatosiata nu potuse asistā la ceremoni'a de diminiētia, a privitu la banchetu de pe peronulu palatului, inconjurata de dōmnelle curții Sale.

Dupa terminarea banchetului, A. S. R. Domnulu si Principele Leopold, inconjurati de toti dñii oficiari, au trecutū în gradin'a palatului, unde au convorbitu în parte cu fia-care în modulu celu mai cordialu.

La orele 6 si jum. toti delegatii corporiloru au defilatu pe alea parcului d'îaintea A. S. R. Dōmnēi, care trecuse cu curtea Sa pe balconulu ce are vederea pe acēsta alea.

Delegatii armatei au aclamatū în modulu celu mai caldurosu pe A. S. R. Dōmnă, salutandu în Altetia Sa Regala pe mam'a raniloru, care în totu timpulu campaniei a fostu neobosita în alinarea suferindiloru si ingrijirea familielorū lorū.

Dupa defilare, soldatii au jucatū diferite dantiuri nationale, în presēntia Marielorū Loru, care ii priviau cu o deosebita placere.

La 8 ore, delegatii, grade inferiōre, avendu doue musici în capulu lorū, au plecatu în gradin'a Cismegiuului spre a asteptā acolo sosirea A. S. R. Domnului si a Augustului Seu frate.

La intrarea principala a gradinei, frumosu iluminata si unde se aflā unu transparentu infatisiandu, prin focuri de gasu, armele comune Bucuresci, d. primaru

alu capitalei, cu consiliulu municipalu, si d. ministru de resbelu, cu toti dñii oficiari ai delegatiuniloru divizionare si ai garnisōnei, au întemplat pe Mariele Loru. Cititorii nostri cunoscū restulu. Mai adaogemū numai ca A. S. R. Domnulu, multumindu dlui ministru de resbelu si dlui primaru pentru frumōsa serbare ce l's-a facutu, i-a însărcinat a fi interpreti Sei catre toti cari din ānima au luatū parte la densa, si s'a retrasu apoi, cu A. S. Principele Leopold, la orele 10 si jumatate, întorcenduse la palatulu dela Cotroceni.

În aceiasi di, unu mare numeru de persōne s'au înscrisu la palatulu din Bucuresci, si depesi de felicitatiuni din tōte anghiuirele tiei si din strainetate s'au adresatu MM. LL. RR. Domnului si Dōmnēi.

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

„Romanulu.”

La acestea episcopul răspunde:

„Spectate Domnule Advocatu! Stimati Domni si iubiti in Chtosu Fii! Precatu de nésceptata si suprin-diătoria 'mi vine ovatiunea ce poporul romanescu din Lugosiu si juru a binevoitu a-mi face in momentul acesta: pre atatu de tare me mangaia acea inpregiurare inbucurătoria, că in cestiunea cea inportanta a dilei, interesele bisericeilor, ale scółelor si ale poporului ce stau sub ascultarea acestui S. Scaunu Episcopescu se intalnescu cu simtimintele, dorintiele si in-grigrile Domnieloru Vóstre, mai 'nainte cu viue cuvinte descoperite.

Acésta S. Episcopia din grati'a prea inalta inte-meiată spre latirea culturai religioase-morale intre popo-ru romanescu din aceste tienuturi, intr'unu restempu de unu patrariu de secolu s'a nevoitu cu staruintia si con-secuentia a intari temeliele caseloru, si a strengre lega-turele de familia intre poporulu crestinescu, nu a in-trelasatu a-lu indemnă că prin cumpetu si diligintia se scutésca vét'r'a si mósi'a parintésca, prin respectarea drepturilor de aprópelui, prin supunere la legile sanc-tionate, si prin ascultarea de diregatoriele legiuite asie-diate, se-si asecuredie un'a viétia pacinica si liniscita; pentru ca bunastarea temporale a poporului este temeiuul si conditiunea a tóta desvoltarea intelectuale si spi-rituale.

De acea cu temeiu se póte dice că si acestu S. Scaunu Episcopescu prin bisericile si scólele lui sub-ordinate a fostu si este asilulu poporului romanescu precum si alu limbei lui, dinpreuna cu tóte insusirile laudabile, cari formédia caracterulu individuale alu acestui poporu dreptuce multiamindu-ve pentru aretarea simtieminteloru de stima sincera si de incredere, se-mi fia iertatu că acelea se-le privescu că espressiunea fide-litatiei Domnieloru vóstre carea precum in trecutu, asia si pre venitoriu intre ori ce felu de inpregiurari o veti dovedi catra patri'a Ungari'a si catra institutiuni-le ei.

Éra recunoscinti'a omagiala catra Preainaltulu Tronu, care a scapatu pre parintii vóstri de sub jugulu sub care gemeau 150 ani si a infintiatu in aceste tienuturi un'a provincia inflorită ne indémna si acum că si cu tóta ocasiunea binevenita a dori că Preaindu-ratulu Ddieu pre Majestatea Sa imperatulu Austriei si Regele Apostolicu alu Ungariei Franciscu Iosifu I prea-gratosulu intemeiatoriu alu acestei Sante Episcopie, spre bunastarea Monarchiei si spre indestulirea popóre-loru ei dinpreuna cu tóta prea inalt'a casa domnitóre la multi ani fericiti se-lu traiésca.

Dupa acestu răspunsu se cantă „Mei Tatare“ si „Dulce e viétia“, dupa care multimea se duse la ale sale, cu sufletu consolatu si cu ánim'a incaldita, că totu mai are destui pastori decisi a'si dá sufletulu pentru turma.

— Ighiu sub póla muntiloru apuseni. — (Unu echo dela 3/15 Maiu 1879.) Angerulu a striga-tu, romane bucurate, că-ci libertatea ta a inviatu din mormentu! Momentuositatea dilei de 3/15 Maiu 1848, — asia cutediu se dicu că pentru poporulu si natiunea romana, — este mai mare decatu diu'a invierei mantui-toriului Isusu Christosu; — că-ci pre candu prin invierea mantui-toriului se dicu ca amu fi scutiti de muncile infer-nului, — pre atunci prin mórtea martiriloru dela 1848, — poporulu romanu a reinviatu si si-a recascigatu lib-ertatea! Déca deci, — poporulu romanu, respanditu pre tóte vaile si campiele isi serbédia diu'a reinvierei sale din muncile in care a fostu incatenatu secolu intregi — nu face altu-ceva, decatu aceia, ce facu totii cre-stini in genere prin serbarea santeloru pasci!

Acestei datorintie sante a satisfacutu dupa potinti'a inpregiurarilor actuale si romani de sub pol'a apuseni-loru si in specie fratii romani din locu.

Spre a potea inse intr'uni intregu poporulu romanu din Ighiu la acésta serbare marétia, — adeca uniti si neuniti — (pre campulu libertati dela „Roma mica“ in 3/15 Maiu 1848 s'a adunatu nu uniti si neuniti, ci totii romani de unu sange si de-o mama, — toti uniti in cugete si simtiri) — s'a fostu decisu prin o intielegere fratiésca inca inainte de acésta cu cativa ani, că litur-gia si parastasulu se le celebrédie intr'unu anu paro-chulu neunitu, ér' in altu anu celu unitu. In anulu acesta s'a intemplatu deci celebrarea in biserica gr.-cat. de catra d. parochu V. Andrea, la carea a asistatu si poporulu gr.-or. cu d. parochu J. Maximu in frunte. Poporulu adunatu a fostu inbracatu serbatoreste si in-preuna cu functionantele s'a rugatu pentru indelungat'a viétia a iubitului nostru imperatu si rege Fr. Iosifu I — a intregi case Domnitóre, — pentru o viétia lunga a ambiloru archiepiscopi si metropoliti romani, — precum si pentru repواسulu dulce si eternu alu martiriloru din 1848. La finea serviciului divinu functionantele parochu V. Andrea a rostitu o cuventare catu se póte de aco-modata momentuositati dilei de 3/15 Maiu. Divinu si melodiosu a sunatu intonarea poesiei nemuritoriului A. Muresianu „Dormiti in pace umbre, martiri ai romaniei, Ce in lupte sangeróse, cadiandu va-ti ruptu de noi, etc. etc.“

In onórea dilei, — bravii Ighieni cá totu-deauna asia si asta-data au arangeatu si unu prandiu modestu — adeca mai multu pomeana — la care si seculu frumosu inca a fostu binisioru reprezentatu. Primulu toastu a fostu pentru imperatu si rege; alu douilea pentru ambi prelati romani, precum si pentru acea intielegintia romana, ce este devotata cu corpu si spiritu pentru prosperarea si fericirea natiunei si patriei romane. Meritul acestei serbari frumóse se atribue cu totu drep-tulu pre langa ambii domni preoti locali, dloru N. Flo-rescu jun., Papu Iuonu, Dr. Kisbacu si cati-va propri-itari de frunte si bravi civi romani, carii in unire si concordie, nici intrunu anu nu inrelasa acésta serbare marétia si istorica! Deie ceriulu, cá ultimele cuvinte de

rugaciune cu carii a espiratu nemuritoriulu pastoriu si prelatu romanu Alesandru Sterca Siulutiu: „Dómne! tie-ti recomandu biserica, patria si natiunea mea; tu nu ai parasitu niciodata pre poporulu romanu, ajuta-i si acum, că-ci are multi inamici“ se fia audite de Atotupoterni-culu creatoriu si se se indure spre noi, că-ci éراسi amu ajunsu in pericolu, că se ni se rapésca celu mai scumpu tesauru adeca limb'a: „Murimu mai bine in lupta, cu glorie deplina, decatu se fimu sclavi éراسi in vechiulu nostru pamentu“!!

Barnuti.

Sciri diverse.

— (Incendiu terribilu.*) In comun'a Romosiu din cerculu pretorialu alu Orastiei, la 27 Maiu a. c. 2½ óre dupa amédi, pecandu radiele sórelui ale unei dile dintre cele mai calduróse din anulu acesta se re-flectau in directiune perpendiculara asupra nóstra, a eruptu unu incendiu dintre cele mai infricosiate si tocmai in fruntea si la midilocolu comunei, unde asia dicandu érá depusa intréga vistieria a comunei. Foculu s'au es-catu mai antaiu la siur'a unui proprietariu, unde s'au observatu că aceea siura deodata a fostu coprinsa din tóte partile de flacarile focului, care apoi cu repediciunea fulgerului, luandu dimensiuni din ce in ce totu mai mari s'a estinsu d'a culmea asupra tuturor edificieloru situate de ambe partile stradei principale pana in riulu comunei. Strad'a principala, in decursulu de unde se ivise si pana la riu, unde se alinase foculu, de si destulu de spatiosa érá inadusita, ascunsa si inpenetrabila de foculu ce 'si imbiná flacarile sale inaltiate deasupra ei. Nu multu timpu a trecut pentru cá averea mistuita de flacarile acestui focu neinvingibilu, dupa datele acestui oficiu notariulu si a primariei se se constate oficiosu cu 14,000 fl. v. a. In specialu, s'a prefacutu in scrumu si cenusia 40 case acoperite cu paie si cu tigle; 58 de siure si tóte celelalte edificii apartinetóre; bucate, nutre-tiulu viteloru si totu ce bietulu plugaru romanu isi mai are agonisitu pre langa casa si gradin'a sa.

O catastrofa desastrósa acésta cu atata mai virtosu cu catu foculu s'a escatu intr'unu tempu pe candu barbatii ocupati fiindu cu aratulu pela campu, numai femeile si copii slabi si nepotinciosi erau pe acasa, si unoru-a chiaru si cele mai de lipsa articole le lipsescu astadi, nepotendu-le scápá de préd'a focului incinsu asupra lor.

Regretamu tare si nu potemu se nu atingemu la acestu locu si acea inpregiurare, ca pompierii din Orastia, o institutiune vechia, dotata inca de pe tim-purile strabuniloru nostrii, a carei scopu salutariu in tempii mai noi si la noi a apucatu redacini tari si a carei intentiune de urmarita astadi déjá s'a vírtu si cu incetulu cu incetulu se va strecurá si incuibá in tóte vicisitudinile omenimei, — dicemu: cum de acesti pom-pieri premiati in anulu trecut si chiaru de Maiestatea sa imperatulu insusi, de si de altmintrelea bine discipli-nati si organizati si provediuti mai cu tóte requisitele de lipsa, a inrelasatu de a se presentá si mai bine au preferitu a escelá cu tóta a loru absentia la nenorocirea nóstra, de si Orasti'a resiedinti'a loru d'abia este de o óra indepartata de Romosiu. — Acésta manopera nejus-tificavera si neesplicavera escita si mai mare amarati-une in sufletulu nostru cu atata mai virtosu, ca chiaru unii din pompierii Orastiei, s'au declarat catra sub-scrisulu, ca densii facendu intrebarea catra primariulu politicu alu Orastiei, acesta au disu ca nu permite es-cursiunea societatii, ca-ci nu este provocatu si ca comun'a nu va solvi spelele de transportu a requisiteloru.

Fatia de acésta neincuviintiare si temere ca nu se voru solvi spelele din partea comunei 'mi esprimu parerea de reu, pentru ca comun'a ecésta isi pricepe chiemarea sa si bucurosu ar fi solvitu ori si catu de insemnate spele, déca nu din alta parte apoi din venitele comunei.

Alta ests caus'a cu Romos, aceia inse remane pana cu alta ocasiune, candu voiú avé si tempu si 'mi voiú luá alta tema.

Totu in pretur'a Orastiei si notariatul Romosielui s'a escatu la 10 Maiu a. c. in comun'a vecina Romosielu unu asemenea focu, care a consumatu 8 case, 9 siuri si a nimicitu una avere de 2000 fl. v. a. Una dauna fórte simtita si considerabila este si acésta pentru bietii dearsi cu atatu mai vertosu, cu catu victimele acestui incendiu, si de altmintrelea se luptau ne intreruptu cu lipsele traiului lor de tóte dilele.

In urm'a acestoru calamitati atatu de triste pentru noi, primariile comunali din Romosiu si Romosielu isi tñu de datorintia crestinesca, candu indemnati de sim-tiulu imprimatu in internulu ánimiloru lor triste de aceste doue catastrofe, apelandu la simtiulu de umanitate alu deaproapelui, se róga, cá toti binefacatorii si ajutorii se acurga grabnicu cu sucursulu loru possibile

*) Onor. redactiuni ale celorlalte diare romane din patrie sunt rogata a reproduce acestu apelu.

la alinarea suferintieloru nefericiteloru dearsi si ofran-dele lor molcomitóre se bine-voiesca ale tramite la adres'a primariei comunale din Romosiu.

Bis dat, qui cito dat!

Romosiu la 29 Maiu 1879.

Laurianu Bercianu,
notariu cercuale.

— (Obolulu Romaniei pentru Szeghedin.) Multiamita sentimenteloru generóse de cari au fostu totu d'una animati Romanii, multiamita staruintieloru E. E. L. L. Comitelui de Hoyos ambasadorulu Austro-Ungariei si sotiei sale, precum si comitetului centralu austro-ungaru de bine facere — si in fine, multiamita energiei si staruintieloru neobosite ale dlui tipografu Ionu Weiss, ajutórele adunate in Romani'a si trámise déjá la destinatiunea lor, au ajunsu pana adi la o suma destulu de insemnata.

Ast-felu la ambasad'a austro-ungara s'au primitu de la M. S. R. Domnitoriulu lei noi 2000, si inca 1000 cu ocasiunea reprezentatiei teatrale, dela gubernulu romanu 20,000, dela Jokey-Clubu din Bucuresci 1000, dela Efori'a spitaleloru 1000, dela functionarii eforiei 1401 bani 40, dela cavalerulu de Walberg 1000, produsulu unei co-lecte din Giurgiu 300, administratia spitalului Branco-venescu 1500, d-sóra Blanche din Bucuresci 100, Banc'a Romaniei 1000, societatea Hilaria 100, produsulu re-presentatiei teatrale din Bucuresci 9300, societatea Zion din Giurgiu 103, doctorulu Steiner junioru 500, produ-sulu unei colecte facute de dómnele Wiesner si Focsaner 400, produsulu unei subscriptii din partea mai multoru functionari pendinti de ministerulu justitiei 1724, bani 40. — Totalu 42,909 lei si 40 bani.

Banii adunati de d. Iónu Weiss si tramisi déjá la destinatiunea lor se urca la sum'a de 10,000 lei noi. Afara de acestia sunt inca stransi câte-va sute, remaindu a se inaintá indata ce se voru inapoia listele de subscriptie, cari se mai afla in manele unoru domni, inpreuna cu banii adunati.

Afara de acestea, diferite persóne au tramisu ofrandele loru directu gubernului unguru, in catu cre-demu ca Romani'a a contribuitu celu putinu cu vre'o 100,000 lei noi.

„Resboiulu.“

Nr. 1423 - 1879.

(73) 3—3

Escriere de Concursu.

Pentru postulu de medicu archidieceasanu in Blasiu, devenitu vacante, prin acésta se escrie concursu.

I. Emolumentele inpreunate cu acestu postu sunt:

- 1) In bani parati 800 fl. v. a.
- 2) Cuartiru liberu cu gradina de legume.

II. Servitiile de prestatu sunt:

- 1) Curarea gratuita a intregi junime studióse dela tóte institutiele de invetiamentu din Blasiu.
- 2) Curarea gratuita a contributoriloru la salariulu medicale, precum si a domesticiloru acelor.
- 3) Teologiloru seminariali din locu a li tiené pre-legeri din medicin'a pastorale practica celu pucinu doue óre pre septamana.

Doritorii de a ocupá acestu postu au de a sub-sterne Ordinariatului metropolitanu gr.-cath. din Blasiu concursurile lor pàna in 31/19 Iuliu a. c. instruite cu documente valide:

- 1) Despre portarea morale nepetata,
- 2) că e Doctoru de medicina si magistru de chi-rurgia etc.
- 3) despre anii de pracsă de pána aci, precum si că unde au practisatu?
- 4) se produca baptismale, si
- 5) că sunt gr.-catholici de religiune, si romani de nationalitate.

Blasiu din siedinti'a consistoriului metropolitanu gr.-cath. de Alb'a-Iuli'a tñuta in 20 Maiu 1879.

Ioanu,
metropolitu.

Nr. 57 - 1879.

(74) 3—3

Concursu.

Pentru optu (8) tineri romani, cari voiescu a in-vetiá vre-una din urmatórele meserii: rotaria, dulgheria, feraria, cojocaria, mesaria, cismaria, palalaria, curelaria, séu sielaria se deschide prin acésta concursu la unu ajutoriu pentru fiacare de câte 25 fl. pe anu.

Suplicele au se fia instruite cu urmatórele do-cumente:

1. Carte de botezu din care se fia evidentu, ca concurentele e de nascere romanu si ca are celu pucinu etatea de 14 ani;
 2. Atestatu scolastecu, ca are celu pucinu cunos-cintiele ce se predau in scólele primarie din Austro-Ungari'a si se cunoáca si o alta limba usitata in tiéra, precum germana séu magiara.
 3. Reversu dela parinti séu tutori, ca voru lasá pe fiii lor se invetie meseri'a la care se aplica pána candu voru esi calfe séu sodali cu atestatu in regula.
 4. Unu esemplariu din contractulu ce parintele séu tutorele suplicantelui va incheiá cu maestrulu la care invetiachelulu intra la meseri'a ce si-a alesu-o.
- Suplicele astfelu instruite, sunt a se inaintá sub-semnatului Comitetu pàna in 31 Iuliu a. c. st. n. Sibiu, 10 Maiu 1879.

Comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.